

Naročnina listu: Celo leto K 120.—, pol leta K 60.—, četril leta K 30.—. Izven Jugoslavije: Celo leto K 150.—. Inserati ali oznanila se računajo po dogovoru; pri večkratnem inseriranju primeren popust. Upravništvo sprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Telefon št. 220.

STRAŽA

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo

„Straža“ izhaja v ponedeljek, sredo in petek. Uredništvo in upravništvo je v Mariboru, Koroljka cesta št. 5. — Z uredništvom se more govoriti vsak dan samo od 11. do 12. ure dopoldne. Rokopisi se ne vračajo. Nezaprte reklame so pošlino proste. — Telefon št. 2.

120. številka.

Maribor, dne 24. oktobra 1921.

Letnik XIII.

Kdo je kriv?

Za vse, kar nas doleti, se išče krivce. To je popolnoma v redu. Krivda se mora dognati, kaznovati in za drugič naj bi se po spoznanju krivde in krivcev tako uredilo, da odpadejo vsi vzroki raznih slabih posledic. To bi bila prava pot in v to svrhu naj bi se iskali krivci, v naši državi se pa žalibog ne hodi po tej poti. Tisti, ki s svojim delom kopičijo vzroke težkih in pogubonosnih posledic, si lastijo tudi pravico, iskati krivce in to je vzrok vsega, kar nas žuli in tlačijo.

Obrnimo se do konkretnih slučajev! Dokler so pripravljali ustavo, ki naj utrdi moč vladnih strank, so vpili in kričali, da je na zunaj in znotraj ustavna enotnost neobhodno in nujno potrebna, pa naj bo dobra ali slaba, da se bo z ustavo dvignil naš ugled in da vsi tisti, ki ustavno delo zavračajo, nalagajo na sebe vso krivdo slabih razmer v naši državi in vso odgovornost za njen slab sloves v zunanjem svetu. Ustavo smo dobili, slabe razmere so pa ostale, da se od dneva do dneva večajo in množijo. Kdo je kriv?

Mi, ki smo v ustavnem delu od prvega početka videli spekulacijo gotovih političnih krogov in se proti njej tudi borili, nimamo besede.

Besedo imajo spekulanti, ki slabe razmere sami ustvarjajo ter proti nam kričijo: „evo, jih krivcev!“ Prej so dejali, da bo ustava trdna streha naše države in sedaj, če pride do tega, da bomo pod to streho vsi nagi in bos, lačni in potni, ne bodo graditelji spoznali svojih napak pri svojem delu na svoji stavbi.

Finančni minister stoji pred prazno državno blagajno. Dolgo časa že vodi in odreja, da prihaja iz naroda denar v to blagajno, iz nje pa zopet odhaja. Na to mesto ga je postavila politična stranka, ki deluje proti veliki narodni večini sedaj, ko je blagajna prazna, se je treba tudi vprašati, kje so krivci. Če bi se dalo, bi se tudi tukaj pokazalo na „separatiste“ Slovence in Hrvate, to pa ne gre in tako mora g. minister sam priznati, da ti narodni krivci v tem slučaju ne morejo veljati, ker nosijo z največjo vestnostjo svoja državna bremena. Kdo naj bo kriv?

Vojne razmere, splošna neurejenost, samo ne minister in režim, ki ga je postavil! V delokrogih, ki so popolnoma v rokah vladnih strank, se itak ne povprašuje dosti po krivcih tega ali onega neuspeha. Se le tedaj, ko priki stvar do vrhunca, se to vprašanje sproži in tedaj se tako kot n. pr. v gospodarskih zadevah prav na kratko odpravi. Če v tem ali onem vprašanju ne morejo biti krivci „separatisti“, avtonomisti in drugi „škodljivci“, ki ne vidijo države samo v po licajdemokratskih vrstah, potem je bolje, da se taka vprašanja sploh ne stavlja.

Zunanje politični neuspehi tudi večkrat privedejo do razprave o krivdi in krivcih, zlasti sedaj, ko smo oškrunjeni na vseh koncih. Prej, dokler je bil dr. Trumbić imenoma zunanji minister je bilo lahko, danes je pa vseznal Pašič in zato je vrašanje krivde jako težko in prepuščeno vsem mogočim faktorjem na poljubno rešitev. Tako se je te dni podal celo načelnik vojnega ministristva pukovnik generalnega štaba Petar Marković med politike in časnikarje. „Epoha“ št. 871 poroča, da je v beograjskem listu „Novosti“ Francoze obdolžil izkuke Reke in še drugega oškodovanca naše države. Ta kratkomalo Francoze, drugi vse „zaveznike“, tretji slabo vreme, ki je oviralo Pašiča na potu do te ali one važne diplomatske konference. Pašiča in druge, ki so vzeli našo zunanjo politiko v zakup, pa — nobeden.

V Beogradu imamo atere s tujimi diplomati eno za drugo. Začnemo s

Holandsko, pa nadaljujemo s Svicarsko, francoskega poslanika razupijemo za špijona in vladni šef „Press-biro-ja“ intrigira danes proti temu, jutri proti drugemu poslaniku velesil, ki so po svojem za nas, a ne mi za njih merodajni. Naš Spalajkovič govori na mirovni konferenci, kako so Arnavti sposobni za samoupravo, ko se pa pozneje po njegovem nasvetu z

Arnavti postopa, se pa skoraj stepe z angleškim diplomatom ter pobija to, kar je poprej zagovarjal.

Vsi ti vzroki raznih neuspehov in slabega ugleda se spregledajo in iščejo se krivci tam, kjer jih ni, kjer je poštena, a ostra kritika, ki razkrinkuje je pravo zlo, prave krivce, da reši, kar se še da rešiti.

Karl in „Karlkraut“ na pohodu.

O monarhistični reakciji v Evropi smo že dovolj govorili in sedaj se nam zopet kaže v pohodu ekscesarja Karla po zraku in zemlji v Madžarsko. Tokrat je reakcionarni načrt kapitalističnih izkoriščevalcev srednje Evrope že bolj dozorel, zato »Kaiser« ni sam, obeta se dovolj hermelina in kron za dva, zato ga pa spremlja tudi Cita. Najprej z rakoplovom iz Švice, potem pa z avtomobilom iz Sopronja v spremstvu madžarske soldateske proti Pešti. Stvar je važna, evropska reakcija ima rade dobrih uspehov in zato sta poslana oba dva, da sta za morebitno kronanje takoj na mestu in pa, da Cita prepreči Karlu preveliko mero pijače, ki mu je iz dobe avstrijski slave še vedno pri srcu in na mestu za vsako svečavnost.

Med vojno je bil vsenemški imperijalizem osovražen pri vseh demokratično mislečih ljudeh kulturnega sveta, danes je pa še v večji meri pri takozvani zmagoviti — antanti, ki si lasti pravico, deliti narodom narodno svobodo in državne meje.

Ta svoboda je v kapitalistično-bankokratskih rokah ne glede na to, ako nosi prvak današnjih velesil krono ali elinder in gorje narodu, ki se zanaša na pravico od te strani.

O naših odnošjih ni treba govoriti, govorili smo dovolj, in antantinih »dobrot« smo tudi že dovolj sprejeli, koliko po lastni krivdi, to naj se sedaj ne razpravlja, povedati je pa treba tole:

Pred parlament se prav ne upajo.

Ni bilo sicer verjetno, a vendar se je vlada ojunčila in sklicala parlament. Skoro štiri mesece so imeli g. ministri čas, da se porazgovorijo in sklenejo: kako preiti od zaključka izredne do zasedanja redne skupščine. A niti tega niso storili!

Poslanci so že bili zbrani v zbornici, demokrati in radikali pa so še še vedno preekali med seboj o načinu otvoritve. Brez volitev, predsedstva so se zmenili demokrati in radikali med seboj, da otvori zakonodajno skupščino stari predsednik dr. Ribar z navadno zjavo, brez posebnega tozadevnega vladnega ukaza. Po medsebojnem dogovoru obeh največjih vladnih strank je začel Ribar zvoniti in vabiti poslance k seji, ko je naenkrat padlo v glavo g. ministrom: Kaj bo, če se začne seja brez posebnega vladnega ukaza.

Poslanci so bili v zbornični dvorani, zahtevali so otvoritev, a ministrov ni bilo... Popolnoma upravičeno so začeli vsled formalnega in canja razljuteni opozicionaleci postajati nevoljni in razbijati.

Hrupa in udarcev so se zbali tudi g. ministri, ki so na to izdali ukaz

Večina našega naroda se je zanašala na čiščenje in preporod po nacionalni revoluciji, do tega pa ni prišlo, ker se je nekdanja velesrbska in velevavstrijska reakcija združila proti narodni večini. Tuji izkoriščevalci to vidijo in danes, ko pospešujejo Karlovo akcijo v svrhu svojih kapitalističnih interesov proti socialnemu in narodnostnemu napredku, računajo tudi s tem, da bodo v naši državi dobili pomoč od strani starih, preizkušenih reakcionarjev. Teh ni v narodu, ne v našem, ne v avstrijskem, temveč ti so samo na visokih mestih, zato vzdramite se gospodje državniki iz zatopljenosti v razne špekulacije in stopite vsaj enkrat odkrito pred narod, da z njim v pravem sporazumu najdete prave mere proti nakanam karlistične reakcije! Naš narod jo pozna, ni zastoj dve leti trpel neznosne muke ter zato dobival „Karltruppenkreuz“ in žvečil „Karlkraut“, med tem ko je podla karlistična svojat pri potokih njegove krvi obhajala svoje orgije.

Danes, ko bije dvanajsta ura v naklepih evropske reakcije, ko je možnost, da na mah, z eno kocko, ki se imenuje pijani Karl, ta reakcija zabije zagozdo med ves kulturni in socialni razvoj Evrope, je še čas, da se umakne domača reakcija ter pusti ves narod do dejanja in do besede, da lahko obručuna z tujo reakcijo ter svojo domovino uredi po svoji volji sposobno in močno za vsak odpor na zunaj.

o zaključenju izrednega in sklicanju rednega zasedanja parlamenta.

Se le po prečitaniu tega vladnega ukaza po začasnem ministrskem predsedniku Trifkoviču se je začela seja pod predsedstvom najstarejšega zborničnega člana prote Mihaldžića in ob asistenci prejšnjih tajnikov. Tako poroča o otvoritvi prve parlamentarne seje po več kot štirimesečnem dopustu „Jutro“. Iz čleaga opisa te otvoritve je razvidno, da se vlada oklepaje zadnje rešilne bilke formalnega zavlačevanja z rednim parlamentarnim delom, ker se boji odgovornosti za dosedanje neparlamentarne uredbe naredbe in zunanje politične blamaže pred ljudskimi zastopniki. Teh vrst posnetih po Elijskem „Jutru“ nismo ni kakor napisali v smislu proti državi, katero smo uspešno doslej le mi gradili in pometali izpred njenega praga smeji vse obsodbe vredne korupcije, ampak v konstatacijo, da sedanji vladi ni do resnega državnega dela pod parlamentarno kontrolo, ampak do ministrskih mest, od katerih se je pač koritarjem tako težko ločiti, ker so se nanje zelo — da čisto navadili.

Iz politične dogmatike.

Vladinoveci so si sestavili poseben politični katekizem in po njem uredili vse odnošaje v državi. Gorje, kdor si dosedaj ni vtepel v glavo glavnih točk tega političnega katekizma! Nisem vedel, mislil sem tako ali tako, to ni nikak izgovor, znati treba, brate, če ne, gorje ti! Varujmo se gorja, varujmo se strašne jeze visokih dogmatikov, zato si pa lepo in vestno zapomnimo vsaj glavne točke, ki se po vpra-

šanjih in odgovorih glasijo približno takole:

Kdo je država?

Država so sledeče stranke: med Srbi demokratska in radikalna partija, med Slovenci in Hrvati pa „jugoslovanska“ demokratska stranka, „narodno-radikalna stranka in Samostojna kmečka stranka, člani teh strank so pa državotvorni elementi.

Kaj so pa drugi?

Vsi drugi so v splošnem protidržavni elementi, ki se pa lahko imenujejo tudi separatisti, rušilci narodnega edinstva, uporniki, tuji blapci ali kakor bolje sodi.

Ali protidržavni elementi lahko postanejo državotvorni?

Lahko, če posamezniki vstopijo v eno od poprej navedenih strank ali pa če se cele stranke iz protidržavne skupine vdinijo demokratom in radikalom iz prostega nagiba ali pa tudi za masno plačilo.

Ali postanejo ti posamezniki in te stranke popolnoma enakopravne z pravimi državotvorci?

To sicer ne, ker je samo demokratska-radikalna zveza jedro in stebel državotvornosti po izreku, ki je v Srbiji v navadi: „bog i radikal, a demokrat je jačji od radikala,“ vse drugo pa služi samo v oporo tega stebra. Na vladi si demokrati in radikali razdelijo najboljša mesta, svojim časnim in plačanim pomočnikom dajo to, kar ostane.

Kaj imajo protidržavni elementi?

Protidržavni elementi imajo v splošnem polno dolžnosti, pa nobenih pravic. Z delom in velikimi davki morajo vzdrževati državo ter mirno čakati, da se državotvorci nad njimi obogatijo.

Imajo ti elementi še posebne naloge?

Da. To malo kritike, kar jim je dovoljeno je povod vseh modočih državnih nevarnostij, ki dajo državotvorcem priliko, da si s posebnimi izjemnimi odredbami utrdijo svoj položaj in razne stranke iz protidržavne skupine morajo nositi vso krivdo za razne neuspehe in napake državotvorčev.

Zakaj imajo državotvorci razna imena, kakor demokrati, radikali, samostojni itd.?

Zato, da lažje lovijo glasove med narodom in pa zato, da enaka špekulacija z raznimi imeni markira parlamentarizem.

Kako se udejejuje ta parlamentarizem?

V tem, da tisti, ki so že ministri, hočejo na vsak način tudi ostati, radi pa sprejmejo važnejše portfelje za manj važne, ker so na vseh poljih pravi veščaki in enciklopedisti. Drugi, ki še niso, pa komaj čakajo, da se prerinejo do ministrskega stolčka.

Kaj zahteva ta parlamentarizem od naroda?

Ničesar drugega, kot priznanje, da so današnji ministri najboljši ljudje na svojih mestih. Narod mora priti do spoznanja, da ni treba volitev, da ni treba sodelovanja in kontrole in da je današnja vlada najboljša.

Kaj pa če narod vendarle zahteva volitve in spremembo današnjega režima?

Tedaj se mu zatrjuje, da to ni potrebno, da za to ni pravega razpoloženja in da je narodna večina nezrela za sodelovanje. Če to ne gre z lepa, mora iti pa z grda.

To so glavna določila, katera treba pomniti, da ne bomo predrzno v milost policajdemokracije grešili ter izzvali posledice, ki bi nas z vso silo zažele.

„Lepa“ za naše finančno ministristvo.

Generálni inšpektorat finančnega ministristva je razposlal dne 13. t. m. vsem bančnim zavodom, ki se bavijo z valutno in devizno trgovino, okrožnico sledeče vsebine:

Vsied naglega padanja avstrijske krone in v svrhu zaščite naše trgovine, nadalje radi tega, ker se je vsled arbitražiranja (posredovanja) na Dunaj spravilo v našo državo ogromne količine avstrijskih deviz in elektivnih valut, s čimer se je posebno oškodovalo našo trgovino, se je g. fi-

nančni minister odločil v smislu pravilnika o devizah in valutah za sledečo rešitev:

1. vsem pooblaščenim bankam je zabranjena arbitraža na Dunaj;

2. vsako, tej naredbi protivno postopanje povzroča posledice, predvidene v čl. 25. pravilnika o regulaciji prometa z devizami in valutami.

Ta naredba finančnega ministra je na zagrebški borzi dvignila avstrijsko krono od 9 na 13, torej za 4 tečajje. Domneva se, da so razni borzni spekulanti, ki so slučajno bili v posesti velikih množin avstrijskih deviz in valut, v Beogradu preko svojih političnih prijateljev dosegli izdajo tega odloka, s katerim so uplivali na borzno stanje v Zagrebu.

Sum, da gre v tem slučaju res za borzno spekulacijo v večjem obsegu in za drastično zlorabo važnih naredb kakor je gornja, nam potrjuje dejstvo, da je izšel preklic omenjene naredbe že v petih dneh, t. j. dne 18. t. m. Preklicana naredba se glasi: „Ministrstvo za finance, Generalni inšpektorat. Z razpisom št. xx, se je nekaterim bankam zabranila arbitraža na Dunaj. Ta odlok pa ni stopil v veljavo, ker ni bil odobren od g. finančnega ministra, ki je v službenih zadevah odpotoval v inozemstvo. Radi tega se razpis št. xx, v katerem je razglašena naredba o zabrani arbitraže na Dunaj, do preklica razveljavlja.“ Na kratko: 13. t. m. je Generalni inšpektorat izdal naredbo, katero je 18. t. m. razveljavil. Ali je bila svrha te brezglavosti umazana spekulacija? Opisana brezglavost naše finančne uprave, ki omogoča s takimi odredbami borzne spekulacije, je znak popolne finančno-gospodarske brezglavosti. Komentar k tej zadevi je res nepotreben in si ga naj napravijo naši čitatelji sami.

Politimi pregled.

KRALJEVINA SHS.

O otvoritveni seji parlamenta poročamo na prvi strani. Razven otvoritve parlamenta smo že doživeli tudi volitev predsedstva nar. skupščine, ki je bila domena vladnih strank, kajti opozicija, kolikor je je v parlamentu, je oddala prazne glasovnice. Predsednik je zopet dr. Ribar, podpredsednik radikal Vujičić, Turek Hrasnica in samostojni Urek.

Ministri kličejo dan na dan Pašiča iz tujine, a ta tolaži deco, naj čaka, d kler on ne uredi albanskega, baroškega in madžarskega vprašanja. Poprej se ni dal Pašič iz Beograda, sedaj pa ne nazaj.

Celotni naš politični življenj se suče sedaj pri nas ter v srednji Evropi okrog Karla in Madžarov. Karl in Cita sta dospela dne 21. t. m. v aeroplanu iz Švice v Šopronj (Oedenburg), kjer ju je udano sprejelo celotno vojaštvo, katerega so nakopičili Madžari svojčas pod lisičjo pretevo branitve svoje posesti napram Avstriji, a v resnici le za sprejem Karla. Karl nadaljuje zdaj svoj pohod, če ga že ni dokončal, proti Budimpešti. Poročajo, da se mu misli postaviti v bran budimpeštanska vlada, a to so le slepina poročila za vse razočarane sosede. Karlov povrat je za nas dokaj opasnega značaja in resen opomin, da se postavimo proti karlističnemu pokretu z vso močjo s pomočjo male antante, ker velika nas bo itak pustila na cedilu kot očitna zagovornica Karlove akcije. Karlov povrat je priložnost, da pokažemo, kaj znamo in premorem sami, pa tudi povod, da si priborimo nazaj, kar so nam ugrabili Madžari. Sedaj ni čas za zopetno brezplodno diplomatsko cinčanje, ampak čas resnega in hitrega nastopa,

AVSTRIJA.

Iz Avstrije pošiljajo v svet vesti o preplašenju Avstrijcev radi Karlove vrnitve. Te vesti niso verjetne, ker je več nego tri četrtine Avstrijcev odločnih karlistov, kar so tudi pokazali na beneški konferenci. Ako ne bi bili tako hitro pogodili radi Zapadne Ogrske, ki bo lahko pod Karlovim žezlom zopet skupna last Madžarske in Avstrije.

PORTUGALSKA.

Revolucionarji so v Lizboni umorili 5 ministrov in bivšega predsednika pa ranili. Vzpostavljeno je zopet izvenpolitično ministrstvo. Na Portugalskem vladata zopet red in mir.

Nekaj odgovora „Narodu“.

„Slov. (!) Narod“ si je izbral najudobnejši, starcem prav primeren način polemiziranja. Iz nasprotnih glasil si izbere članke, ki ga vsled resnice bodejo prav posebno v oči, iz člankov pa posamezne stavke. Te lepo razkroji in odda s kopico starih bombastičnih fraz, ki so služile že v mnoge svrhe, za dejstva se pa ne briga, ter kratkoma proglasi vse skupaj za „idejno lopovščino“, pisca pa še posebej za idejnega „lopova“ in „liliputanca“. Tako je obdelal tudi naš ponedeljkov uvodnik „Balkanizem in jugoslovanstvo v očeh zunanjega sveta“ v svoji četrtkovi številki. Starčeve navede prav dobro poznamo, zato ni vredno izgubljati besed, narodnjkom pa povemo samo to, da so navedena dejstva samo mali del tega, kar je vele-srbstvo naperilo proti jugoslovanstvu. Saj smo tudi zadnjič govorili o tem in tudi danes radi pravimo, da je borba jugoslovanstva prevzela Srbija po svojih politikih na svoje rame, povedati je treba pa tudi to, da je storila to šele tedaj, ko st. je samostojna borba Jugoslovanov pridobila v zapadni Evropi — toliko terena in toliko simpatij, da to ni prijalo Pašičevi politični ambiciji.

Poprej se državnik kraljevine Srbije niso brigali za Jugoslovenstvo, „Narod“ menda ne bo utajil, da so jugoslovansko orijentirani idealisti v Srbiji prav težko izhajali in da je solunski proces kronal balkansko imperialistično nasilje nad jugoslovanstvom. Balkansko vprašanje se je gibalo v smeri državnih mejnikov, nacionalna smer se pa ni upoštevala. Bratomorna vojna med Srbi in Bolgari in razne intrige proti Crni gori govorijo več kot dovolj. To je bilo pred vojno, med vojno se je pa ista državniška mentaliteta podvizala, da okupira jugoslovansko vprašanje. V Londonu je deloval za jugoslovanstvo pokojni F. Supilo in srbski minister g. Jovanovič se je z njim posvetoval, kako bi se dalo pred kulturnim svetom na boljši način zastopati skupni interes vseh Jugoslovanov. Supilo mu je sestavil prvi avtonomistični program in na podlagi tega programa so se angleški prijatelji bavili z našim vprašanjem. Supilo je umrl, Jovanovič je pa Pašič odpoklican, ker ni hotel, da se naše vprašanje v tem pravcu razpravlja. Pašič je prevzel vse na svoje rame. Tako bi moral povedati starosta „Narod“, ob enem pa priznati, da so bili jugoslovanski idealisti iz Srbije in iz „preka“ potisnjeni ob steno. Pašičevi ljudje so prišli na krmilo in prislavili so se na svoj način po cellem svetu.

Naši dobrovoljci so se kmalu seznanili z „jugoslovanstvom“, ki izhaja iz take politike. Srbski vojni poslanik pukovnik Leontkijevič je že l. 1916 v Odesi proglasil jugoslovansko propagando za škodljivo in prepoved tega razkrojnega „separatizma“ se je v Rusiji in na solunski fronti stavljal oficirjem-legijonarjem na „podpis“.

Podobnih primerov je še dovolj, za konec bodi še označeno delovanje naše policajdemokracije. Ta širi med Slovenci in Hrvatih jugoslovanstvo, med Srbi ga pa pobija. Tu nastopa „Narod“ — „Jutrova“ klika kot Jugoslovani, cilj ji je pa to, kar hoče Pašič in Pribičević, ki je beogajskim novinarjem nekoč dejal, da se bo jugoslovansko vprašanje kmalo rešilo, ker bodo Hrvati v desetih letih itak — posrbljeni.

Kako dolgo še, dragi „Narod“, misliš skrivati take nakane v kopici fraz in psovk?

Dobro, da vemo!

„Balkan“ št. 275 pravi: „Naše javno življenje mnogo trpi od ostudne nepoštenosti in predrzne demagogije. Kdo vse ni demagog danes, v dobi očitne laži in nizkega laskanja doli proti masi in korupciji in ciničnega nasilja na oblasti!“

Demagogija se je vselila v šolo, v javno besedo, v vlado in v parlament. Demagog je sveti patrijarh, kakor njegov zadnji, najslabši vaški pop itd. — ali demagogov, kot so ministri in naš poslanci (to je „Balkanovi“) ni nikjer!“

To je že zelo važno priznanje, važnejše še pride: „Največji demagog med novinarji je naš kolega gospod Cievarič, če tudi se hvali, kako se bojuje za balkansko demokracijo, največ je pa kriva demagogija Svetozarja Pribičevića.“

Ta je arhidemagog, kakor pravi „Balkan“ in sedaj bi se vprašanje demagogije dalo daleč razplesti in v to gosto mrežo in pisano družbo bi prišli tudi razni pokrajinski namestniki, policijski uradniki in razni neslužbeni uzurpatorji javnega mnenja in državotvornosti. Vsaka poštena kritika, ki izhaja iz pravega rodoljubja in najčistejšega namena, rešiti državo, ki je last nas vseh, ki nosimo njena teška bremena, pred brezvestnimi spekulanti, se z gnusno demagogijo označi kot razkroj in državna nevarnost in podla demagogija triumfira nad poštenostjo in razsodnostjo.

Bankokrat na vladi si laska v ulogi socijalnega politika. Z največjo reakcionarnostjo tepta pravice delavskih slojev in z največjo in najpredrznejšo demagogijo označuje svoje uredbe, ki so voda na mlin vseh mogočih ljudskih izkoriščevalcev, za „socijalni napredek“.

Poštenjak, ki to vidi, posveti v zakulisno politiko teh spekulantov ter to in ono zapiše, da narod lahko presodi bo z največjo demagogijo označen kot hujskač razrednega boja in rušitelj družabnega reda.

Iz parlamenta.

Policajdemokrat dr. Ribar je zopet predsednik parlamenta in ob hrupu in trušču sedanjega parlamentarnega zasedanja si je policajdemokracija spletla nove lavorike ki so vredne slave grofa Metternicha in Khuena; naša demokratska vlada se identificira z državo in vsaka opozicija proti vladi z opozicijo proti državi. Jugoslovanski klub in republikanci so pri volitvah predsednikov in tajnikov zavzeli pravo stališče — oddali so prazne glasovnice, kar pa ni motilo policajdemokrata Ribarja, da je v kopici fraz pozival parlament, naj prav hitro sprejme, kar bo vlada odredila za nujno centralizacijo. Vsa ta demagogija in vse te fraze, ki nimajo drugega namena, kakor prikrijevati nasilje manjšine nad večino, res niso vredne 300.000 dinarjev, katere plačuje država s tako veliko »proti-državno« opozicijo za vsak dan parlamentarnega hrupa, fraz, demagogije in policajdemokratske proslave.

Jugoslovanski klub za pravico in proti kršenju parlamentarizma. Naši poslanci zahtevajo od skupščine, da takoj zopet pokliče v parlament komunistične poslance in jim dovoli izvrševanje poslanskih dolžnosti. Jugoslovanski klub se sklicuje pri tej pravični postavni zahtevi na dejstvo: Za razveljavljene komunistične mandate bi se bile morale vršiti nadomestne volitve že tekom enega meseca po razveljavljanju, a to se ni zgodilo niti do danes. Sedanji vladinovi očitno ne poznajo pravega parlamentarizma.

Pri ministrih.

Pribičević v svoji „Novi Stampi“ napada Pašiča radi slabe zunanje politike, poprej je Pašič migal z ramo ter kazal na Pribičevićeva vrata, ko so hodili baranjski begunci interpelirati radi madžarskega nasilja. Srečna država, ki ima same Pilate na vladi. Vsak si umiva in briše roke, nobeden ni kriv! Pribičević pa je celo tako daleč, d v javnosti kaže na krivec ter vrši s tem dobro delo v prid javnega spoznanja. Pri tem je seveda precēj naiven, če misli, da javnost ne ve, kako tesno ta vezani zunanja in notranja politika. S Pašičem si lahko sezeta v roke, kriva vseh zunanjih neuspehov sta eden kakor drugi. Sploh se pa naša vlada dela, kot da živimo na mescu, ali pa ministri nimajo pojma o zunanji politiki. Tudi to je mogoče to ni njih resor, to so prepuštili Pašiču ki bo sedaj nekje v Londonu ali pa še v Parizu. Listov ne utegnejo čitati, poročila naših diplomatov so nejasna, zamotana, prihajajo prepozno, ali pa sploh ne, kakor je to pri Pašiču v navadi in tako se giblje ministrski svet v dobri nadi ali pa celo v prepričanju, da je vse v najboljšem redu. Kar ima Pašič v rokah, to bo že dobro shranjeno, zato pa lahko prav mirno razpravljajo o tem, kam bi se tega ali onega stran-

kinega eksponenta dalo namestiti, ali naj bo načelnik dobričkerega sreza bivši poreznik-radikal ali pa bivši pop-demokrat. Med takimi razpravami pa ima Pribičević še vedno čas, da napiše to ali ono v svoje osebno glasilo. Če bi ministri malo bolj poznali naš položaj v svetu, potem bi morali vedeti, da je njihov režim, ki je naperjen proti ogromni narodni večini, glavni vzrok, da antanta nima za nas simpatij in da je Italija tako agresivna. Če bi to spoznali, potem bi se morali tudi takoj pobrati s Pašičem vred, ker pa to ne mislijo storiti, zato je pa seveda za njih, kot velike patrijote še najbolje, da Pribičević sam išče vzroke našega slabega položaja na zunaj in znotraj.

Premeščenje učiteljstva. Vzamite katerokoli številko „Narodnega edinstva“ (Sarajevski JDS vladni organ) vidite celo maso učiteljskih premeščenj. Clovek se začuden vpraša: Cemu toliko premeščenj? Na to vprašanje bi ne znal točnega odgovora niti oni, ki jih je odredil, ampak bi rekel: Iz službenih ozirov. A kako so ti službeni oziri, navadnim smrtnim ljudem ni treba vedeti, niti bi jih ne mogli razumeti. Gavno pač je, da gospod referent nekaj dela. Kaj in kako je to delo, ki stane državo tisoče in tisoče, za katere bi se lahko pozidala nova školska poslopja, a to je druga stvar. Kedo bo pač vodil o tem račune!?

Kurioznosti.

Demokratsko časopisje poziva vladno dan za dnevom, da naj pogleda „klerikalcem“ na prste, ker baje hujska, o kmetško ljudstvo proti plačevanju davkov. 276. številka „Balkana“ pa dokazuje, da je pravoslavni „klerikalizem“ za državo večja opasnost nego katoliški. „Balkan“ je priobčil v omenjeni številki odprto pismo policijskega uradnika Dragoljuba Protiča, naslovljeno na ministra za pravosodje. V tem odprtem pismu se nam razkrivajo stvari, o katerih clovek ne ve, ali naj bi jih zatajil ali obelodanil — kajti lumparije, ki jih je uganjal pravoslavni prota in demokratski poslanec Trajko Arsič, so resnično višek vseh mogočih umazanosti. Ze zadnjič smo poročali, da je ta prota (pravoslavni duhovnik, v činu enak našim dekanom) obtožen radi goljufije, ki jo je izvršil v svojstvu arhidijakonskega namestnika nad svoimi.

Trajko Arsič je bunil ljudstvo okoli Krive Palanke proti oblastim, vojski in plačevanju davkov (narodni poslanec, ki hujska ljudstvo direktno proti plačevanju davkov, je mogoče edino izjeto v južni Srbiji in nikjer drugod! op. ur.), in ga radi tega hujskanja še do današnjega dne nihče ni poklical pred sodišče (ker je demokrat in lahko dela, kar mu drago!). Protja Trajko Arsič je kot narodni poslanec (!) obtoževal vestne uradnike, ki slučajno niso pripadali njegovim stranki, in svojevoljno odstranjeval ter nadomestil (?) s svojimi pristaši. Proti žandarjem, ki so mu bili pri izpeljavi raznih lumparij v napotju, je hujskal seljake, češ, da naj krivo pričajo proti njim, kadar bo uvedena disciplinarna preiskava. Trajko Arsič je kot demokratski poslanec in pravoslavni pop vzdrževal z bolgarskim komitašem Serafimom tajne zveze, ki so mu dokazane. Tudi za to izdajstvo ga nihče ni klical na odgovor. Pisec odprtega pisma, Drag. Protič, navaja kot priče za istinitost njegove obtožbe proti Arsiču sedem prič, med temi več častnikov, in je uverjen, da bo nepristanska preiskava dovedla do pozitivnih rezultatov. Zakaj pa „Jutro“, „Slov. Narod“ in drugi centralistično orijentirani listi nočejo prinašati tako zelo pikantnih stvari? Ker dobro vedo, da bi na ta način slabili svoja sistematična klevetanja proti našim duhovnikom. Hinavci, pri bizantinsko klerikalizmu pričenjajte, potem šele ogrevajte laži o „nevarnostih“ katoliškega pokreta za narod in državo!

Za javno varnost v južni Srbiji je poskrbel načelnik oddelka za javno varnost v ministrstvu g. policajministra Pribičevića g. Lažič. Celi mesec je potoval g. Lažič po razbojnikih ogroženih južni Srbiji, pregledal vse žandarje in ko se je vrnil nazaj v Beograd, je zagotovil ožega šefa Pribičevića, da je sedaj javna varnost po krajih južne Srbije zajamčena. G. Lažič pa si še ni otrsel južno srbskega prahu s svojih čevljev, ko je

Cenj. naročnikom!

Pondeljko »Stražo« pošiljamo še le danes, ker so stali vsled popravila v falski elektrarni vsi elektrificirani obrati v Mariboru celi pondeljek in torek. Kot sredina »Straža« naj služi priloga na dveh straneh, ker nismo mogli postaviti in ne tiskati cele sredine »Straže« radi pomanjkanja električnega toka. Upamo, da bo odslej v redu falska elektrarna, potem bo izhajal tudi naš list redno in v polnem obsegu. Tokrat pa prosimo cenj. naročnike potrpljenja.

Za demisijo vlade.

»V novejši zgodovini Srbije še ni bilo niti ene vlade, ki bi kot sedanja v tako kratkem času uspela zaigrati ves svoj ugled in vso narodno naklonjenost«, pravi Balkan št. 278 v početku uvodnega članka, ki poziva vlado, da takoj odstopi. Daleč smo prišli, da celo radikalni »Balkan« izdaje take pozive! Ta poziv je najbrž nastal pod utisom sedanjega zasedanja parlamenta, ki bije v oči pravnemu naziranj in pojmu o parlamentarizmu. V čudnih in zagonetnih prilikah se je parlament sestel in že dalje časa so se iz radikalnih krogov oglašali glasovi, da se vladna koalicija »spodtika pri vsakem koraku na preprekah in smeteh«, ki so se seveda od demokratske in radikalne strani nakopile.

Smeti, gnoja, korupcije je dovolj, demokrati in radikali pa hitijo v mrzlični naglici in vnemi, da drug drugemu noprto vso navlako in krivdo. »Balkan« piše, kako Pribičević pripravlja glogov kolec, da ga zasadi v telo radikalne stranke, demokratska »Pravda« pa zopet trdi, da Pašičeva taktika ne odvarja interesom države. Dolgotrajni spor vladne koalicije leži v razdelitvi portfeljev. Radikali odločno zahtevajo ministrstvo notranjih zadev in financ, demokrati pa nočejo odnehati in tako se že dolgo bije boj, zdaj prikrit, zdaj zopet z velikim hrupom in očitanjem po listih z ene in z druge strani.

Danes je boj zavzel drugo lice, radikalom ni več zato, da nadaljujejo zaovoženo finančno gospodarstvo tam, kjer bi demokrat Kumanović nehal in tudi policija v rokah Pribičevića jim ni drugega, kot vzrok vse korupcije in vseh neredov v državi. Pripravljajo se odločilni sunek, ki naj bi zvalil vso krivdo na eno stran. Radikalni imajo dobro in ostro orožje, pa tudi demokrati nočejo zaostati. Zagnali so se proti Pašiču ter skušajo predsedstvo vlade in pa zunanjo politiko označiti kot glavni vzrok današnjega stanja.

»Balkan« ima dolgo vrsto dobrih argumentov: »Dinar je doživel katastrofalni padec, državni proračun še ni sestavljen, pa se že zna za velikanski deficit, pokopana je osnova državljanske svobode, cinično in brutalno so teptane najsvetejše pravice, nastala so takšna preganjanja od strani oblasti, zlasti policijske radi osebne in strankarske osvete, da je pripravljena eksplozija splošnega nezadovoljstva v celi državi« i. t. d., ko pa pride do polja, ki se šteje pod Pašičevo ingerenco, nima drugega, kot žalostni vzklík: »Žal nam je, zelo nam je žal, starega Pašiča. On tega res ni zaslužil; on tega vsega ne bi smel dočakati.«

Pa kaj se hoče, sedaj je že, kar je. Pašič je dočakal in Pašič je sodeloval s Pribičevićovo policajdemokracijo, sedaj naj gledajo radikali, da ga operejo, če ne njega, pa vsaj sami sebe. »Balkan« pozivlja radikalno stranko, da strmoglavi vlado, ki je toliko osovražena in korumpirana, če pa misli še naprej vezati svojo usodo z njeno, potem naj si pa izbije iz glave nado na sto mandatorov pri prihodnjih volitvah, pričakovati jih nima niti dvajset.

Tako torej se končuje epopeja velikih državnikov, rešiteljev domovine — Pašiča in Pribičevića. Pašiča je škoda, da je to dočakal, Pribičević pa je kriv vseh neznosnih razmer v naši državi.

Velesrbski šovinizem je v svojih proslavah in obsodbah prav nagel, Pašič-Pribičevićovo nasilje po sprejetju ustave je bilo do neba proslavljeno v imenu domovine, katero jemljejo v zakup ljudje Čokorilove vrste, danes pa naj služi ta domovina, ogoljufana, prevarana in »polna eksplozije splošnega nezadovoljstva« kot orožje v boju stran-

karskih špekulantov. Divji zakon radikalov in demokratov je na razhodu, šovinisti iz enega in drugega tabora še pa vedno ne vedo pravega leka za naše razmere. Dinastija Pribičević ni edina v naši državi, lahko se enaka ustvari tudi iz drugih taborov in zmeša z drugo primesjo.

Bilo bi umestno, da se radikali okrog »Balkana« in drugi, ki apelirajo na poštenost, zavzemajo za princip, ter obsodijo vsako delo od zgoraj, ki je naperjena proti narodni večini. Vlada mora zadovoljiti vsa plemena in vse sloje v državi, zato naj bi se zavzel »Balkan« in našel bi pri tem dobra navodila zoper vsako nakano dinastije iz Virginijstva in pa zato, da se Pašičeva starost ne bo vznemirjala.

Tudi narod je potrebno poslušniti.

Nikdo pač ne bo tajil, da smo zašli nehote po krivdi Madžarov in eks-kralja v resen položaj. Ne dvomimo, da bosta vlada in vojska storili svojo dolžnost, da nam zasigurate naše meje, kajti Madžarom, ki spletkarijo proti nam pod skupnim klobukom z Italijani, pač ni prav nič verjeti.

Pri vseh varnostnih naredbah napram karlistični akciji pa moramo ostro obsoditi beograjsko vlado, ki je ravno sedaj ob času tako resnega obmejnega položaja odgodila parlament, ki je komaj začel zborovati.

Clen 75. naše ustave pravi odločno: Ob času vojne je narodna skupščina stalno zbrana, razen, če se sama odloči drugače.

Res, nismo v vojni, a v stanju, ki je resno, kakor vojna sama. In ravno v tem resnovojnem položaju bi morala zborovati skupščina, ker se ni sama odločila za odgoditev, ampak jo je poslala domov vlada. Osobito obmejni narod bi bil v očigled nevarnosti karlističnega pokreta veliko bolj samozavesten in močen, ako bi se zavedal, da se ne poteguje za njegovo pravdo in obrambo samo šibka sedanja vlada, ampak od njega izvoljeni zastopniki.

O naši obmejni nevarnosti, dogodkih in korakih ne sme biti natančno obveščena vlada, ki je znana, da rada prikriva napram javnosti resnico, ampak parlament in po parlamentarnih zastopnikih tudi narod.

Ako bo sedanja vlada reševala in odstranjevala karlistično nevarnost sama, potem pade tudi na njo vsa odgovornost glede kakega morebitnega neuspeha v zadevi Karlovega puča.

Vsaka druga vlada bi se v enakem slučaju kot je sedanji krepko upirala na parlament, ki bi jej sporočal ljudsko voljo glede nastopa napram Karlu in Madžarom, le sedanji vladinovi, ki imajo na vesti že toliko notranje in zunanje-političnih polomij, hočejo tudi karlistični zapletljaj rešiti sami. Naša vlada pa si naj tudi v sedanjem dokaj opasnem slučaju zapomni, da nam sovražni sosedeje dobro vedo, da nima sedanja vlada za seboj ljudske volje in da se spušča v rešitev in odstranitev karlistične nevarnosti brez parlamenta.

Prepričani smo, da bo stal SHS narod v očigled madžarsko-politični nevarnosti na braniku svojih mej kot en mož, a ta narod tudi zahteva od svoje vlade, da ga pusti govoriti in soddločevati o njegovih obmejnih zadevah po svojih parlamentarnih zastopnikih.

Ne samo vladati in vladati, ampak tudi poslušati narod po od njega izvoljenih zastopnikih, to ja pač najmanj, kar moramo zahtevati od sedanje vlade!

Žalostne razmere ob meji.

Mesto finančnih stražnikov — tatarski kozaki.

Na nemški madžarski meji so od prevrata sem vršili obmejno stražo finančni stražniki, okrog 600 po številu, ki so poznali jezik domačega prebivalstva ter mnogi tudi znali nemški in madžarski. Ljudstvo je večinoma bilo s stražniki, ki so upazevali razmere ob meji, zadovoljno. Višje oblasti so njih delovanje odobraval. Meseca oktobra so na enkrat odpustili te stražnike in nastavili okrog 3.000 tatarskih kozakov, kot komandante pa sto častnikov in le nekaj podčastnikov, ki razumejo slovenski in nemški, izmed katerih so pa mnogi — odpuščeni finančni stražniki.

Radi nepoznanja jezika in razmer se kozaki povzročili velikanske razburjenje ob meji, ker ne uvažujejo ugodnosti, katere uživajo obmejni prebivalci, ki imajo posestva onstran meje že vsa leta. Razun tega ovirajo kozaki obmejno prebivalstvo pri prenosu čez mejo k službi božji v bližnjih farnih cerkvah. Najhujše pa je, da se ljudi po nepotrebnem šikanira, kakor n. pr. pri vožnji vode iz oddaljenih krajev, da se dela velika škoda v vinogradih (v vinogradu g. Kluga se je ugotovilo uradno nad 5000 K škode, katere dosedaj še ni plačal komandant kozakov) itd. Radi teh razmer je vložil poslanec Vlad. Pušenjak upit na fin. ministra, v katerem zahteva, da se po granična trupa, ki ni primerna za naše razmere, prestavi kam drugam, osebno radi tega, ker stane desetkrat toliko, ko dosedanji finančni stražniki, nastavi pa naj odpuščene stražnike, ki so v prvih najtežavnejših letih vestno vršili svojo službo, a so sedaj — vrženi na cesto. Poslanec Vlad. Pušenjak se je ob enem obrnil na politično oblast, da ista pouči obmejno stražo glede ugodnosti, katere uživa prebivalstvo ob meji radi prehoda meje v svrhu obdelovanja svojih posestev in izvršitve verskih dolžnosti v bližnjih farnih cerkvah.

Da je bila interpelacija nujno potrebna, pričajo pritožbe v listih »Jugoslavija« in »Jutro«, ki so izšle po interpelaciji. Pričakujemo, da bodo oblasti izvršile strogo preiskavo.

Politični položaj.

KRALJEVINA SHS.

Naš ministrski svet neprestano zboruje in strogo zasleduje Karlovo gibanje na Madžarskem. Povratek Pašiča pričakujejo vsak čas.

Naša, rumunska in čehoslovaška vojna oblast so storile vse, da se zasigurajo napram Madžarom.

Naše vojno ministrstvo je dobilo dovoljenje za poziv treh letnikov (1918—20) na šesttedensko orožno vežbo. Oficirje pa bodo poklicali po potrebi od leta 1880. Naše čete se že pomikajo v svrhu obrambe države proti madžarski meji, katero bodo kmalu prekoračile.

Naš poslanik v Budimpešti Milojevič je na potu v Beograd. MADZARSKA.

Vesti, ki prihajajo o karlističnem pokretu, so netočne in nezanesljive. Večina časopisja poroča, da je korakal Karl na čelu svojih čet proti Budimpešti, a so ga tik pred prestolico ustavile vladne Horthyjeve čete, ki so se postavile z orožjem v bnan. V boju med karlističnimi in vladnimi četami so bili karlisti poraženi in so s Karlom ter Zito vred na pobegu proti Komornu. »Jutro« zna celo poročati, da sta Karl in Zita že v rokah Horthyjevih čet in da je karlistični puč smatrati za ponesrečen.

Beograjski politični krogi pa so mnenja, da so boji med Karlisti in Horthyjevci izmišljotina in tudi pogajanja med Karlom in Horthyjem radi predaje Budimpešte dogovorjena igra. V Beogradu sodijo, da je Karl že davno v svojem gradu v Budimpešti.

O Angliji, Franciji in Italiji poročajo, da bodo zahtevale odogrške vlade, da se odpove Karl IV. s celo svojo rodovino ogrskemu prestolu in zapusti Madžarsko pod od antante predpisanimi pogoji. Ako bi se Madžari ne pokorili temu diktatu, si naj pripripije vse posledice, ki jih bodo doletele radi nepokorščine.

ČEHOSLOVAŠKA.

Čehoslovaška je mobilizirala vse vojaške obvezance do 32. leta. — Praška divizija je odkorakala na mejo. Z Madžarsko je uknjen vsak promet.

RUMUNIJA.

Rumuni so poslali proti Madžarom dve diviziji in rumunska vlada je izdala ukaz o delni mobilizaciji.

GORNJA SLEZIJA.

V gornješlezjskem plebiscitnem ozemlju so se vnele hude bitke med Nemci in Poljaki.

Demagogični izrodki.

Zaplankanost »Slov. Naroda«. Pod zaglavjem »Poučeni klerikalei« je »Slov. Narod« med dnevnimi vestimi pritočil dne 25. t. m. jako tendenciozno, hudobno in neumno notico. — »Slov. Narod« namreč trdovratno za-

trjuje, da so bili »klerikalei« natančno informirani o dogodkih, ki se bodo odigravali na Madžarskem. Mi se radi tega ne bomo jezili, ker čutimo, da ima »Narod« nekoliko prav, in hvaležni smo mu, celo za ta poklen. »Narod« torej sam priznava, da so »klerikalei« boljši politiki in veliko dalekvidnejši ljudje nego »pusta« gospoda okoli liberalnih listov. Kar se tiče informiranosti g. dr. Korošca, smo mnenja, da bi mnogostevlni spiceljni g. Pribičevića bili že davno razkrij njegove »zveze« s Karlovo bližino, ako bi sploh eksistirale. Kaj pa moremo mi zato, če ima dr. Korošec bistrejše državniške oči nego večina vseh drugih krmikarjev naše države. Takih mož nam je ravno treba, ki vidijo daleč naprej; po dalekovidnosti se odlikujejo dobri državniki, kar pa o kakem Kukovcu nikakor ne moremo trditi, saj je tako kratkoviden, da ni v lastni državi ne vidi propadanja svoje stranke, kaj se le, da bi resno premišljeval o dogodkih, ki so sedanje vlado zdramile iz spanja. /To si zapomnite, gospodje okoli »Slov. Naroda«. Pika.

Politična podivjanost. Nedavno je »Ba« an« pisal da je Milorad Draškoviča ubil sedanji minister za notranje zadeve g. Pribičević. »Beogradski Dnevnik« je odgovoril, da so radikali nagovorili Draškoviča, da izda »Obznano«. S tem so ga baje postavili komunistom kot tarčo in ga ubili, na tihem pa so upali, da bo padel tudi Pribičević. Sedaj pa gre »Nova« »Stampa« (Pribičevićev list) še dalje in trdi, da je Draškoviča ubil g. Stojan Protić. Kam naj vodi ta podivjanost in brezprimerna surovost v politični borbi? Tako pisanje je najboljši dokaz, da se ti ljudje ne zavedajo, kaj je odgovornost! Oni ne mislijo, kako upliva to na ugled in kredit države, ako se javno piše, da se pri nas ministri med seboj ubijajo. Vse zastoj je vsako govorenje o konsolidaciji države, dokler so mogoči in dopuščeni taki ekscesi javne besede. Navsezadnje so tudi ministri lahko zločinci, toda potem se jim mora zločin dokazati, da se jih lahko onemogoči in uniči. Kaj naj si svet misli o nas, če vidi, da stoji na čelu naših strank in vrhovne državne uprave možje, katerim se javno predbaciva, da ubijajo svoje politične protivnike in konkurenente? Taka zloraba in tako sramotenje javne besede podjeda še listo trohico ugleda, ki ga uživamo v imozemstvu...

Ciovaričevno carstvo. Krsta Ciovarič se je v »Beogradskem Dnevniku« radi Protićeve akcije strašno razkoračil. Sedaj je ta novinarski eksponent in agent proslule koterije, katera vodi demokratsko stranko, zašel z vihrajajočo zastavo v tabor srbskih šovinistov. Ta človek — sicer anarhist, sindikalist, socialist — prekipeva s da, v gorečem patriotizmu in srbovstvu. Ciovarič pozna v naši državi samo Srbijance (»B. D.« od 13. t. m.), proslavlja vstajenje srbske države in osvoboditev Srbov v njih najlepših deželah ter opeva Novo Carstvo v svojih fantastičnih himnah. Stojana Protića pa napada in mu predbaciva izdajstvo Vuka Brankoviča, ker zbira »lopovske šokce« za udarec »proti« Beogradu. V »B. D.« od 15. t. m. ta človek zopet besni in vzporeja srbsko-hrvatsko vprašanje s problematičnimi odnošaji med Srbi na eni in Arnauti, Turki in Madžari na drugi strani. Ciovarič se jezi nad »skandaloznim pogreškom«, ki ga je storila Srbija, ker ni na Hrvatskem manu militari odstranila vseh »ostankov preteklosti.« — In vse to ni širjenje plemenske mržnje po čl. 138 ustave? Mi pa dobro vemo, da je tako pisarjenje potrebno onim, ki ga na tihem inspirirajo. Bakljo prepira in mržnje so vrgli današnji vlastodržci med posamezna plemena, samo da bi se vzdržali na sedanjih mestih!

Tudi znak demokratskega jugoslovanstva. »Nova Stampa« je osebno glasilo policajministra Pribičevića, ki uporablja na ta list kakor trdijo po Beogradu tudi lepe svote iz tajnega policijskega fonda. Iz pisave tega lista se vidi tudi vsaki dan pravi obraz policajdemokratskega gospodarja. Za lahkoverne duše, ki še danes mislijo, da so demokrati vneti Jugoslovani, bi bilo dobro, da se seznanijo s tem listom, ki prav odkrito kaže, kaj za demokrate pomeni jugo-

slovenstvo. Tako n. pr. razpravlja »Nova Stampa« o dotodu na morje. Ko konstatira, da je izgubljen Solun, da nimamo Reke, da tudi Baroš ni v naši faktični posesti, pride tudi do izgube Skadra, ki naj bi bil to, kar je bil v dobi ustvarjanja srbske države. Skader bi sicer požrl mnogo milijonov, pa bi se tudi izplačal. Sedaj pa, pravi dankar, »so nam Italija in velike sile ugrabile tudi Skader in Srbija je izgubila tudi to edino mogočnost, da za sebe osigura izvoz in uvoz preko svojega pristanišča.« Tako torej velikim demokratičnim Jugoslovanom je bilo na tem ležeče, da ima Srbija svoje pristanišče, svoj uvoz in svoj izvoz. Za »jugovino« jim ni bilo dosti mar, glavno je, da ima Srbija svoj dohod na morje, kjer sama nemoteno vodi svoje špekulacije. Jugovinski dohodi do morja so se zapirali, eden za drugim, policajdemokracija se za to ni dosti brigala, ker je ostala nada — Skader. Mogoče ji je bilo celo ljubo, da drugo odpade in da samo Skader ostane, sedaj pa tudi Skadra ni in policajdemokracija izrablja to izgubo kot orožje proti radikalom. Pribičević napenja vse sile, da bi s to demagogijo izpodrinil Pašiča, kakor je nekdanj Protiča. Udaril je ob vse šovinistične, velesrbijanske strune, da bi očrnil Pašiča in radikale, sebe pa obdržal na krmilu. V Srbiji neti in podžiga šovinizem, za kraje tam »preko« se še pa vedno nada in zanaša na naravnost perverzno zaslepljenost svojih partizanov, ki še vedno gledajo in povečujejo v njem velikega Jugoslavana.

Dnevne novice.

Protikarlistična demonstracija političnih strank v Ljubljani. V Ljubljani se je vršil v ponedeljek, dne 24. t. m., protestni shod vseh pol. strank, naperjen proti postolavščini eks-cesarja Karla. Dvorana »Uniona« je bila nabitno polna. Shodu je predsedoval ljubljanski župan dr. Ljudevit Perič. Za SLS je govoril urednik Smodej, za JDS dr. Ravnihar, za NSS posl. Deržić, za JSDS posl. Kopač in za SKS urednik Jamnik. Govoril je tudi čehoslovaški konzul dr. Beneš. Shod se je prav izborna obnesel, razpoloženje je bilo navdušeno.

Zapisega ljubljanskega župana. V ponedeljek, dne 24. t. m., ob 11. uri predpoldan, je pokrajinski namestnik g. Hribar zapisogel novoizvoljenega župana avtonomnega in prestolnega mesta Ljubljana, dr. Ljudevita Perič. Novi župan je v daljšem programatičnem govoru orisal smeri svojega bodočega delovanja. Kakor znano, je dr. Perič socijalni demokrat. Večino v občinskem svetu Ljubljane tvorijo klubi: SLS, NSS in JSDS. Demokrati in 1 samostojnež stojijo v opoziciji.

SLS v Celju začne z novembrom zopet z rednimi političnimi predavanji in shodi vsak prvi četrtek v mescu. — Prvo politično zborovanje se vrši v četrtek, dne 3. novembra ob 8. uri zvečer v vrtni dvorani »Belega vola.« — Somišljeniki! Pozivamo Vas, da se naših političnih zborovanj polnoštevilno ter redno udeležujete! Pripeljte seboj tudi svoje znanec in prijatelj! Govorniki bodo obravnavali najvažnejša politična in gospodarska vprašanja, o kojih morate biti vsak naš somišljenik natančno poučen. Za 3. november je naprošen govornik iz Maribora.

Prvi dar za Tiskovni dom. Tiskovni sklad nam je živo potreben, da dvignemo katoliški tisk in krščansko časopisje. Brezverski listi se vedno bolj širijo in nam kvarijo dobro naše ljudstvo. Zato je pravo apostolsko delo, če širimo in podpiramo dobro časopisje in dobre knjige. Ako pa hočemo povzdigniti naš tisk, moramo imeti dobro urejeno tiskarno, moramo imeti svoj katoliški tiskovni dom, iz katerega bomo potem lahko branili naše blago ljudstvo pred brezverskimi agitatorji. Brez dobro urejene, moderne tiskarne se ne moremo boriti zoper neštete sovražnike katol. ljudstva. L. 1917 smo začeli zbirati deneske za Tiskovni dom. Blagi možje in dobre žene, navdušeni fantje in za vse dobro vneti dekleta so takrat zbrali v par mescih izredno lepo svoto, ki je zdaj naložena v hiši in v stavbenih prostorih v Mariboru. Pa ta svota se ne zadostuje. Zato se je sklenilo, da hočemo sedaj zbirko za katoliški tiskovni dom nadaljevati,

dokler to naše katoliško kulturno središče v Mariboru ne bo postavljeno. Temelj tej novi zbirki je postavil Prevzvišeni gospod knezoškoč dr. Mihael Napotnik, ki je v svoji požrtvovalnosti in v svojem navdušenju za dobro katoliško stvar kot prvi daroval za naš tiskovni sklad 5000 K, da s tem svojim vernikom da lep vzgled, kako treba podpirati katoliški tisk, v obrambo krščanskega slovenskega ljudstva. Katoliško ljudstvo — posnemaj vzvišen vzgled svojega nadpastirja in daruj za svoj kat. tiskovni dom po svoji moči! Mladenci in dekleta, možje in žene! Na delo za kat. tisek! Zbirajte povsod in pri vsaki priliki za kat. tiskovni dom! Imena darovalcev in nabrane zneske pošlite na naslov: »Kat. tiskovni dom« v Cirilovi tiskarni v Mariboru. Zneske in imena darovalcev bomo objavili v »Sl. Gospodarju.«

Tiskarna sv. Cirila v Mariboru se mora izpopolniti. Zato je naročila nov brzotiskalni stroj in dva stavna stroja »Linotype«. Brzotiskalni stroj je že v Mariboru, druga dva stroja pa prideta krog Novega leta. S tem je storjen prvi korak za moderno uredbo tiskarne. Ti stroji stanejo ogromno svoto en milijon kron. Prosimo svoje prijatelje in somišljenike, da vedno in povsod podpirajo svojo tiskarno z naročili in z nabiranjem doneskov za katoliški tiskovni dom.

Marenberškim dekanom je imenovan tamošnji č. g. župnik dr. Valentin Mörtl.

Napoved vinskega pridelka. V petek predpoldne se je poslanec dr. Hohnjec obrnil na ministra dr. Krizmana kot zastopnika odsotnega finančnega ministra v zadevi trošarine na vino in napovedi letošnjega vinskega pridelka. Povdarjal je, kako je ta naredba neutemeljena, in opozoril ministra na močno nevoljo in veliko razburjenost, ki je zavoljo tega zavladala med kmetijskim ljudstvom v vinorodnih krajih. Minister je priznal, da finančne oblasti v Sloveniji v tem oziru drugače postopajo, kakor v drugih krajih in delih države. Obljubil je odpomoč, da se ljudska nevolja zopet poleže. V to svrhu je za petek popoldne sklical posvet pristojnih činiteljev v finančnem ministertvu.

Značajan učitelj. Nadučitelj Franc Cvetko, katerega so kot mizarskega pomočnika dali študirat njegovi sorodniki duhovniki, blati v zahvalo ob vsaki priliki našo duhovščino. Dokler je pričakoval dedščino, po stricu-duhovniku, je bil zmeren, štulil se je tu in tam v našo stranko, po smrti strica, ki je zapustil svoje imetje dobredelnim ustanovam, je — najbolj zagrižen liberalec. Učitelstvo ljutomerskega okraja, ki je po večini liberalno, obsoja njegovo politično »udejstvovanje«, ki je bilo za časa vojske — jako nemško prijazno — kot gerent občine je dopisoval z radinskim Zemljičem vred oblastem nemško, bil intimen prijatelj velikega nemškutarja Horvatha pri Kapeli, izogibal se je vsake narodne manifestacije samo, da se ne zameri — nemškim mogotcem. Heil, zdravo — pfuj!

Kako gospodarijo demokratje v središkem mlinu. Iz Središča nam poročajo: Obče znano je, da je središka demokratična stranka kot sramežljiva mohamedanka pod pajčolanom gospodarske stranke šla v občinski volilni boj. Kako ti dični gospodarji gospodarijo sedaj v občini, evo vam gosp. urednik, samo mal primer: Huda suša muči nas kmete tudi pri mletvi bore malo pridelanega zrnja. Potočni mlini že dolgo stoje; v zadnjem času so obtičali tudi bližnji dravski in murski mlini na suhem. Daleč na okoli nam je bil občinski mlin prava rešitev. In čuje sedaj, kaj nam je povzročil človekoljubni nadzornik tega mlina, napredni odbornik Matjaž Veselko? Opustil je naročiti potrebno olje in kot mazilno olje naročil katran. Danes stoji tudi ta mlin. Žene in možje pa, ki štiri do pet ur hoda prihajajo k mlinu, jokajo in tarnajo, ker ni moke za kruh. Gospodje naprednjaki, v slabem gospodarstvu z občinskim premoženjem ste dosledni. Kak vihar bi nastal, če bi v Središču mlinaril kak vezar? Gospod okr. glavar, pobrigajte se malo za naše občinsko gospodarstvo.

Pobegnili je včeraj iz mariborske kaznilnice 5 kaznjencev. Pobeg se jim je začasno posrečil, ker so vzeli pot pod noge od dela v bližnji kaznilnici. Begunci niso kaki nevarni elementi,

ampak so svojo kazen že večinoma dosedeli, manjkalo je vsakemu le še po par mesecev, potem pa bi bili itak izpušteni na prosto.

Smrtno se je ponesrečil v Majšpergu posestnik Franc Butolen pri naganju drv. Bil je pri priči mrtev. Zapušča ženo in petero nepreskrbljenih otrok. N. v m. p!

Automobilna prometna delniška družba v Ljubljani naznanja, da vpelje na progji Ljubljana—Celje s 1. novembrom t. l. do nadaljnega zimski vozni red, ki se spremeni samo v toliko, da bo odhajal autobus popoldne iz Ljubljane eno uro poprej kakor sedaj, torej ob 2:30 uri in bo prihajal v Celje ob 5:40 popoldne.

Udeleženci kongresa celokupne policajdemokracije, ki se bo vršil dne 30. t. m. v Beogradu, dobijo prosto, oziroma znižano vožnjo. Ljubljansko tajništvo je deesarskih »špispurgarjev« namreč poziva vse tiste, ki se kongresa namestavajo udeležiti, da sigurno pridejo v tajništvo po neke »listine.« Ko bo pa »Balkan« za to lumparijo izvedel, bo zopet kričal: »Korupcija, da si proklet« . . .

Radikal preganja Srbe?! Iz vojniškega sodnega okraja je bil premeščen sodni predstojnik Jakšič, radikal. Radi njegove premestitve je interveniral pri Pribičeviću dr. Laza Marković, ki je prejel interesanten odgovor: »Na Vaše pismo o predmetu premestitve sodnega predstojnika v Vojniču, Jakšiča, mi je čast Vam odgovoriti, da se rešitev glede Jakšiča ne more predrugati, ker je Jakšič pod obtožbo radi preganjanja Srbov.« To je pač dokaj zanimiv odgovor. Radi ravnokar navedenega vzroka so bili doslej premeščeni le vedno Hrvati, a sedaj je prišla tudi vrsta na Srbe — radikale. Ker je g. Pribičević že na poslu, naj isto kot v Vojniču učini tudi v Topoli, kjer Srbin preganja Srbina. Saj smo krepki dovolj, da bomo prenesli tudi Pribičevićev luksuz o preganjanju Srbov radikalov. (»Neven« št. 233.)

Ne smeš . . . V Vojvodini se tiskajo naredbe v cirilici in v madžarščini. Kako se pač naj tolmači ta ravnokar omenjena pisava in jezik kot: Ako ne znaš cirilice, čitaj madžarščino! Ako Bunjevec in Šokec ne znaš in ne maraš cirilice, pa se uči madžarščine. Ako se nočeš zadovoljiti s cirilico, pa pojdi med Madžare, a ne smeš pa biti Hrvat! (»Neven« št. 233.)

1,300.000 : 2. V prvi tretjini tekočega meseca je sprejela osiješka carinarna preko 1,300.000 dinarjev za ocarinjeno uvozno blago. Za izvozno blago pa je sprejela 2 — v besedah: dva dinarja. Vsekakor bi radi izvedeli, kaj se v toliki meri izvažja iz Osijeka!

Požari in eksplozija. V zadnjem času se kar kupičijo v naši kraljevini požari, eksplozije in razne druge nesreče. Gozdovi na Slemenu nad Zagrebom so v plamenih. Požar slemenških gozdov podtikajo madžarskim agentom, da bi zbegali ljudstvo. V medvodski papirnici je nastal v noči od 24. na 25. t. m. požar. Raznim požarnim brambam se ni posrečilo, da bi bile ogenj udušile. Pogorele so delavnice in je škode krog 1 milijon kron. V Beogradu ob Savi ležeči petrolejski državni rezervoarji so začeli goreti dne 23. t. m. Ognja niso mogli omejiti, kaj še le pogasiti, ampak se je celo razširil na posavske vlačilce, ki že sedaj goreči ogrožajo most med Beogradom iz Zemunom. O povzročiteljih požara ni sledu, pač pa se zopet osumlja madžarske agente.

Smrt požrtvovalnega duhovnika. V občini Radatovič blizu Žumberka na Hrvatskem je nedavno izbruhnil požar, ki je uničil celo vas. Pri rešilnem delu je vztrajno sodeloval tudi grško-katoliški župnik dr. Erdely. Pri tem je pa dobil take opekline, da so ga odpravili v bolnico nsmiljenih sester v Zagrebu. Na žalost je dr. Erdely težkim poškodbam podlegel. Truplo so odpeljali v Šid, kjer je bilo pokopana v rodbinski grobnici. Slava požrtvovalnemu duhovniku!

Bomba na belgrajskem vlak. — Pred par dnevi so v Srbiji slučajno še preprečili velikansko eksplozijo. Pred odhodom vlaka št. 111, ki je imel odpeljati iz Lapova proti Beogradu, je opazil šef kurilnice v nekem vagonu dim. Ko je eden izmed prisotnih železničarjev stopil v vagon, da vidi, kaj pravzaprav gori, je našel napolzgeto torbo. Lahko si predstavljamo preplašenost radovednežev, ko je železničar iz torbe

izvelkel francosko vojno bombo. Bomba so takoj poslali v Kragujevac. Analitičnim potom so konstatirali, da je bila bomba silno učinkujoča. Domneva se, da so ruski vojaki, ki so se poprej nahajali v dotičnem vagonu, upalili torbo z namenom, da bo bomba eksplozirala v trenutku vlakovega odhoda.

Kako delujejo naše komisije. Po razpustu naše mirovne delegacije v Parizu je ostala tamkaj edinole neka tzv. »prometna komisija«. Ta komisija je sedaj končala svoje brezplodno delo. Člani te komisije so izrezovali iz francoskih listov vse notice, ki so se našale na promet in jih pošiljali v Beograd. To je bilo vse trudapolno »delo« omenjene gospode. Ko je sekcija končno vendarle likvidirala, je ostal njen šef še nadalje v Parizu (radi mastne in dobre plače, op. ur.). Kmalu nato se je govorilo in pisalo, da se v Madridu vrši neka prometna konferenca. Gospod šef se je takoj podal v Madrid — seve brez potrebe in brez belgrajskih inštrukcij. Zdej se ta gospod spreha po Zenevi, kjer rešuje baje v »Zvezi narodov« razna »prometna vprašanja« . . . Pa se pri vsem tem naj še čudimo, če vlada ne spravi v državni proračun zaželjenega ravnotežja?

Razgled po svetu.

Kriza v avstrijskem finančnem ministertvu. V zadnjem času so se na Dunaju širile vesti, da je prišlo do ne soglasja med novim finančnim ministrom dr. Gürtlerjem in njegovim sotrudnikom dr. Rosenbergom. Dr. Rosenberg je ozlovoljen radi stališča, ki so ga napram njemu zavzele politične stranke. Vsekakor pa se namrava dr. Rosenberg umakniti s sedanjega mesta.

Sestanek dr. Schoberja z dr. Benešem. V času med 23. in 25. t. m. se bosta sestala zvezni kancler Nemške Avstrije dr. Schober in čehoslovaški ministrski predsednik dr. Beneš. Dunajska poročila sicer zatrjujejo, da se bosta razgovarjala samo o ureditvi gospodarskih in prometnih zadev med obema državama, nam se pa močno dozdeva, da se bodo pogovori obeh državnikov sukali predvsem okoli važnih načrtov čehoslovaškega zunanjega ministra.

Velika eksplozija v Rumuniji. Iz Bukarešte javljajo: Utrdba Chitila, oddaljena pol ure od prestolnice, je zletela v zrak. Eksploziralo je okoli 150 vagonov municije za težko artilerijo. Vzrok eksplozije je neznan. Vse rumunsko časopisje komentira ta dogodek. Uvedli so strogo preiskavo. Osumljeni so agitatorji iz Besarabije, kjer je proglašeno obsedno stanje.

Dopisi.

Svečina. Pred leti je umrl tu pri nas gostilničar Menhart, ki je zapustil celo premoženje (več hiš in posestev) nemškemu Schulvereinu. Po prevratu je bil postavljen nadzornik čez posestva, ki je z dovoljenjem vlade v Ljubljani prodal vsa ta posestva zavednim Slovencem. Predsednik nemškega Schulvereina, ki se večkrat muči v Svečini, je kljub izvršeni prodaji drugič prodal posestva nemškutarjem, med temi velikemu zagriženemu peku Smonigu. Ko so prvi kupci zahtevali, da se izvrši vpis v zemljiško knjigo, so vložili nemčurski kupei protest, ki je romal v Beograd, od koder si nobene rešitve. Kdo ovira rešitev? Kdo je kriv, da se štiti naši župniji tik ob meji in onemogoča, da bi zavedni Slovenci postali posestniki ob meji? Kakor povsod, kjer treba dobro stvar ovirati, ima tudi tukaj svoje prste vmes znani nemčurski poslanec Drogenik, ki štiti nemškutarje in nasprotuje rešitvi spornega vprašanja, ker ne mara, da bi zavedni Slovenci, med temi je eden Sokol iz Krškega, torej ne-klerikalec, postali lastniki slovenske zemlje ob meji! — Samostojna stranka, katere ima silovitega nemškutarja Pascolo kot svoje »agitatorja«, nam je pripomogla do pregleda, oziroma naznanila vina, do zvišanih pristojbin in plačil, ne privoščji nam pa, da bi kot Slovenci bili posestniki ob meji. Heil Sepp Drogenigg!

Somišljeniki darujte za sklad KZ.

minulo soboto napadla nepoznana banda 19 potnikov, ki so romali po južni Srbiji, in jih oropala. Med izropanimi potniki so bili seljaki in trgovci, ki so imeli seboj večje množine raznega blaga. Razven blaga so oropali razbojniki potnikom še 5000 dinarjev v gotovini. Ugotovljeno je, da ti razbojniki ne pripadajo ne Medovičevi, ne Boškovičevi bandi, ampak so čisto nov pojav. Gospod Lazič se bo menda zopet napotil v južno Srbijo, da bo poskrbel malo bolj za javno varnost, kot je to učinil na prvi inspekciji južnosrbskih žandarmerijskih postaj.

„Balkan“ ima imenitne sotrudnike! Pod zaglavjem „Sta zna Bog neka znaju i ljudi“ je „Balkan“ št. 276 od dne 21. t. m. priobčil na četrty strani kratke članice, v katerem se njegov sotrudnik zaganja v nekega madžarskega čuuta. Stvar sama na se je brezpomembna. Naše zanimanje pa je vzbudil podpis pisca omenjenega članka; kaj mislite, kako se je možakar podpisal? „Stanko S. Cavič, u vojsci rezervni podnarednik, u grad-jarstvu na parnom grejanju ložac u Narodnoj Banci (v armadi podnarednik, v civilu pa kurjač pri parni kurjavi Narodne banke). Megalomanija teh ljudi je že tako velika, da se celo v javnosti podpisujejo najpoprej z označbo vojaške šarže in na drugem mestu šele z navedbo civilnega poklica. Ker imamo v naši policiji tudi razne „svršene pravoslavne teologe“, bomo kmalu doživeli, da se bo v „Balkanu“ oglasil kak „Ilija Trandafilovič, u vojsci prota Moravske divizije, a u aržavnoj službi sreski načelnik sreza palanačkog.“

Domače vesti.

Dobro jo je pogodil. Od Sv. Frančiška v Sav. dolini nam pišejo: Dobro jo je pogodil neki P. T. — piše se menda Peter Tlakar, gotovo pa je, da je socijaldemokrat p. t. (pleno titulo = ves, kar ga je) — na političnem shodu okrajne KZ za gornjegrajski okraj dne 16. oktobra, na katerem sta nam pojasnila delovanje SLS, njen program in razmerje do drugih strank naša dična poslanca dr. Korošec in Pušenjak. Na poziv predsednika shoda, če hoče kdo besedo, se začne P. T. hudovati, češ: ljudstvo je dobro, vse stranke so poštene, samo voditelji so hudobni. Nekateri trdijo celo, da je rekel: „Samo voditelji so falotje“. — Brezdvomno je mislil P. T. na Antona Kristana in druge tiče Kristanove sorte, ki so ljudstvo pošteno potegnili za nos in ga še vlečejo. Odkritosrčnemu pristašu socijaldemokracije se pa zborovalci prav lepo zahvalimo, da nam je tako jasno razodel splošno mnenje o njenih voditeljih. — Eden za vse —

Nekaj odgovora „Taboru“ in „Jutru“. Iz Vurberga. V „Taboru“ in „Jutru“ z dne 19. t. m. je notica, da podpisani „tudi sicer uraduje nemški“. Na to odgovarja: Na Vurbergu sem že 17 let, a vedno sem uradoval slovenski, kar morajo dokazati uradne knjige in oblasti, katerim sem dopiso-

val. Ko je ptujsko okrajno sodišče začelo pošiljati samo nemške uradne tiskovine za mesečne izkaze nezakonitih porodov in umrljih, sem jih odklonil in zahteval dvojezične. A ptujsko sodišče me je naznanilo višjemu sodišču v Gradevu. To višje sodišče mi je potem ordinarijata poslalo lepe nauke, da naj ne rušim reda v državi, da se naj uklenim. Sprejel sem potem samo nemške tiskovine, a jih izpolnjeval vedno le slovenski, kar bi lahko potrdilo okrajno sodišče v Ptuj. In kaka je moja narodna zavest, potrdijo lahko tudi moji dobri župljani. Zato v tem oziru od „Tabora“ ne sprejemam nobenih naukov in spominov. Mnogi naročniki „Tabora“ so bili prej najbolj strupeni pristaši „Stajerca“. Zdaj so seveda samostojni ali demokrati. Obleka je druga, a mišljenje je isto. Glavna stvar teh ljudi je lopniti po farju in ga označiti kot sovražnika države. „Tabor“ naj raje prime svoje pristaše in njih polovice v Ptuj, ki tako radi čebliajo po nemški. Dobrim Slovincem pa kličem: Z listi, ki so se z resnico skregali, proč iz naših hiš! Kokeelj župnik.

Diamantno poroko (60 let) sta obhajala dne 17. oktobra pri Sv. Urbanu nad Mariborom zakonca Sori, oba še čila in čvrsta. Istočasno se je vršila poroka sina Ivana Sori z gospodično Antonijo Matičič. Vrtilma starčkoma želimo, da še dočakata železno poroko. Novoporočencema pa — obilo sreče!

Izređen sad. Pri veleposestniku Ivanu Hlebič pri Sv. Križu nad Mariborom je koncem oktobra dozorel že drugi sad na figovem drevesu pri hiši. Drevo je staro okoli 50 let. To je izređen slučaj, da dozori drugi figov sad na višini 590 m.

V Ljutomeru je umrl 20. t. m. nagloma učitelj g. Fran Ceč, star 49 let. Pokojni je bil dober učitelj in priden narodni delavec, posebno v prejšnji dobi. Naj mu bo zemljica lahka!

Nov vozni red južne železnice. S 26. oktobrom t. l. stopi v veljavo nov vozni red južne železnice. Imenovanega dne se vpelje med Dunajem in Mariborom glavni kolodvor tretji par potniških vlakov v zvezi na nočne potniške vlake med Mariborom in Ljubljano. Vsled tega se izpremeni vozni red nočnih potniških vlakov sledeče: Odhod iz Dunaja ob 13. uri, prihod v Maribor glavni kolodvor ob 22.20, odhod iz Maribora ob 23.30, odhod iz Celja ob 1.26, odhod iz Zidanega mosta ob 2.14, prihod v Ljubljano ob 3.47. V obratni smeri: Odhod iz Ljubljane ob 23.52, odhod iz Zidanega mosta ob 1.32, odhod iz Celja ob 2.11, prihod v Maribor glavni kolodvor ob 4.03, odhod iz Maribora ob 5.16, prihod na Dunaj ob 14.54. Nočni potniški vlak, ki odhaja iz Maribora ob 22. uri 10 min., prihaja v Ljubljano ob 3.03 ter nočni potniški vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 23.55 in prihaja v Maribor ob 4.44, izostaneta s 26. oktobrom t. l. Imenovanega dne izide nov stenski vozni red, ki se ga lahko kupi na vsaki železniški postaji južne železnice.

in napol zarasle rane in brazgotine so pokrivala njegovo telo. In kako tudi ne — Saj bi ne bil med sužnji, na trgu naprodat, da ni bil ranjen v boju. Plemenitega rodu je bil, to mu je bilo videni in hudo težko mu je del njegov sramotni, poniževalni položaj.

Licinij je gledal njegov obraz, in njegove velike, sinjemodre oči — in neznano čuvstvo je zatrepetalo v prsih rimskega generala. Z nerazumljivo silo ga je vleklo srce k ujetniku, obstal je pred njim in ga zamišljeno, pozorno opazoval.

Izkušnemu trgovcu ni ušlo generalovo zanimanje za sužnja.

„Pravzaprav ga nisem mislil postaviti semkaj na trg“, je zašepetal z važnim, skrivnostnim licem. „Ravnokar ga je hotel moj pomočnik odpeljati, ko zagledam tebe, prejasni gospod, in rekel sem mu, naj počaka. — Ej, le poglej ga! Vitek, mlad, zdrav je! Cil in močen, močnejši ko katerikoli gladiator v amfiteatru! To so ti iz jekla, ti barbari, prav zares! In ta-le je pravkar prišel v Rim! Tu-le, poglej znamenje* na njegovih nogah.“

* Nanovo došlim sužnjem, ki še niso bili naprodat, so naredili na novo znamenje z apnom.

Vpeljava dinarske veljave pri pošti. (Uradno). Počenši s 1. novembrom 1921 se morajo vršiti pri pošti tudi vplačila in izplačila v čekovnem prometu v dinarski veljavi. Ker se vrši nakazniška služba že od 1. septembra dalje v dinarski veljavi ter je dinarska veljava vpeljana tudi že v ostalih panogah službe, se vrše s 1. novembrom vsa vplačila in vsa izplačila, kot tudi vse računovodstvo izključno le v dinarski veljavi.

Vlč. gg. katehetom! „Nedeljska berila in evangeliji“, katerih so se posluževali gg. kateheti in učenci pri pouku v šoli, so že davno razprodani in ni te knjige nikjer več dobiti in je najbrž tako kmalu še ne bo. Kot nekako nadomestilo za to knjigo bo dobro služila lična knjižica v žepni obliki „Nedeljski evangeliji in berila“, katere je svoj čas izdala Cirilova tiskarna za vojaške. Te knjižice je še dobiti okoli 400 komadov v Tiskarni sv. Cirila v Mariboru, komad po 4 K brez poštnine. Ker zdaj tudi Malih in Velikih Zgodb ni dobiti, bo ta knjižica gg. katehetom oziroma učencem prav dobro služila.

Posebno lovsko srečo je imel minul teden lovec Vinko Leskošek, ki je na lovišču veleposestnika Ivana Perko pri Sv. Križu nad Mariborom usretil izvanredno velikega divjega kozla, ki je tehtal 28 kg. Divji kozel je za naša lovišča zelo redka prikazen, a še redkejši lovski plen.

Ze zopet na državne stroške po Sumadiji. Komaj so se vrnilo iz srbskega izleta in geografskih ministrskih poedin slovenski samostojneži, že je zbral g. Milan Pribičević tudi na Hrvatskem 200 demokratskih predprijemnikov v kmetijskih kočijah, katere bo vodil na državne stroške po Sumadiji, kot medvede Z vednimi izleti in pojedinami na državne stroške ne bomo reducirali državnega proračuna.

34 volov je razmesaril med postajama Mitrovica in Ruma proti Belgradu dirjajoči brzovlak. Pasirji niso opazili vlaka, cestni prehod ni bil zaprt in v trenutku, ko je vlak pridrvel, se je živina najbolj gnetla med tračnicami. Ko je vlak prispel v Beograd, je bila lokomotiva okrvavljena celo do dimnika. Ves prednji del lokomotive je bil pokrit z dlačjem, mesom in drobovino razmesarjene živine. Pogled na to lokomotivo je bil uprav grozen.

Kmetško jezikoslovje. Kmet vpraša kmeta, kak razloček je med prej in sedaj. Ta mu odgovori: Razloček ni ravno velik; prej smo še mislili, da izvira izraz „davek“ od besede „davit“, zdaj smo pa prišli na to, da izhaja od besede „david“. Vse drugo je ostalo pri starem.

Za Dij. kuhinjo v Celju je poslal g. Anton Kociper, župnik na Ponikvi 335 K, ki jih je nabral na svatovščini Anice Mlaker iz Ponikve in Fr. Venguštom iz Vojnika. Srčna hvala!

Iz Maribora.

Deložirali so v domobranski vojašnici delavca Zalokarja. Ima veliko družino in male otroke. Bil je do pred-

kratkim podčasnik. Družina je stanovala v vojašnici. Ko so ga odslovili iz službe, so ga tudi vrgli na cesto. Dne 21. oktobra zvečer okoli 6. ure je dal Zalokar zapeljati dva voza pohištva, ženo z jokajočimi otroci pred stanovanjski urad. Slučajno se je istočasno vršila seja stanovanjskega urada. Zalokarju se je takoj nakazalo stanovanje, ki je bilo slučajno prazno. Tako je ta uboga družina bila oteta nemile usode.

Iz službe odpuščen je znani Pa-pež, ki je bil preglednik stanovanjskega urada in s je zelo dobro razumel na razna „mazila“. V družbi s svojim soirplnom Hoferjem je delal — kšefte v stanovanjskih zadevah. Ves Maribor odobrava, da je na stanovanjskem uradu zlomljen koruptni Voglarjev sistem. Radovedni smo, kedaj bo znani Pust vrnil one 4 zlatnike, ki jih je dobil od neke stranke za „dobavo“ stanovanja.

Dijaški vestnik.

SDZ podružnica Celje je začela s svojim delom. Med šolskim letom bo poslovala v Ljubljani, da pripravi vse potrebno za počitniško delovanje. Zato je razposlala vsem pododborom okrožnico, naj nemudoma poročajo o članstvu ter dosedanjem delovanju. Odbor upa, da bodo prizadeti to kmalu storili. Posebno pozornost pa moramo posvetiti našemu Prekmurju, kjer še ni nikakih slovenskih knjižnic. Ker leži po naših knjižnicah, župniščih in podstrešjih obilo knjig, ki ne služijo nikakih korist, poziva odbor tem potem vse načelnike pododborov, da gredo nemudoma na delo. Celjska podružnica SDZ mora ustanoviti v Prekmurju vsaj eno knjižnico do Novega leta. Odbor bo poskrbel, da pridejo zbirke teh knjig na pristojno mesto, kakor hitro bo kdo naznanil, da je zbral knjige. Zajedno poziva odbor člane, da se v čim največjem številu udeležijo občenega zbora SDZ, ki bo 30. t. m. v Ljubljani. Naznanite udeležbo, da se preskrbijo polovične vozovnice! Vsa korespondenca se naj naslavlja na sedanjega tajnika podr. na naslov: Tratnik Vatroslav, stud. iur., Miklošičeva cesta 5, Ljubljana. Stopimo na pot povzdige našega naroda po načelih krščanstva! Bog živi!

Vestnik SKSZ.

Občni zbor izobraževalnih društev. Opozarjamo vsa naša društva, da se bo v najkrajšem času vršil občni zbor SKSZ za Stajersko. Zato je treba, da vsa društva, ki še letošnje leto niso imela občenega zbora, istega takoj skličejo. Izvolijo se naj na občnem zboru tudi delegati za zborovanje centrale v Mariboru.

Vprašalne pole. Vsa izobraževalna društva, ki so prejela iz Maribora vprašalne pole, prosimo ponovno, da nam jili lepo izpolnjene vrnejo. Statistiko moramo imeti do občenega zbora. Vsem izobraževalnim društvom ključemo: pogumno na delo, da damo svojemu ljudstvu krščansko narodno izobrazbo.

Gladiatorji.

Prva knjiga. — Eros.

(30. nadaljevanje.)

Sreča se mu je smehljala, on pa je obstal neobčuten za njene darove. Casti in odlikovanja so se sipala na vojščaka, ki se ni brigal zanje, in Kaj Lucij Licinij je bil morebiti bolj spoštovan in manj zavidan ko marsikdo drug v prestolnem Rimu.

Zgodilo se je nekega dne, kratko pred Neronovo smrtjo, da je šel general Licinij na svojem potu iz foruma čez trg, kjer so bili naprodat sužnji.

Nekdo ga potegne za roko.

Gargilian je bil, znani trgovec s sužnji. Nužno ga je prosil, naj si pogleda „sveže blago“, ki je pred kratkim dospelo iz Britanije.

To ime je koj vzbudilo Licinijevo zanimanje. Stopil je za trgovcem in govoril par prijaznih besed z nesrečnimi barbari v njihovem domačem jeziku.

Kar mu nehote obvisijo oči na lepem mladeniču, krepke, orjaške rasti. Postavljen je bil na vzvišenem mestu in od daleč je bila vidna njegova visoka postava nad množico. Stevilne

„Ampak poln ran je!“ je pripomnil Licinij in gledal mladeniča z očmi kupca, kar je trgovec prav dobro opazil.

„Te-le rane ne pomenijo prav ničesar!“ je vzkliknil Gargilian, „nič ko praske, ki so komaj kožo ranile! Vrhutega so že čisto zaceljene. Cez teden dni bodo gladke, da jih boš komaj otipal! To ni ničesar nevarnega. Pogrešek v njegovi lepoti! Ti rečem! — Sicer bi najmanj 2000 sestercejev zahteval zanj! Za take vrste ljudi je vsaka cena prenizka!“

„1000 sestercejev ti dam zanj!“ je dejal Licinij mirno.

„Ni mogoče!“ je kriknil trgovec in prsti so mu zadrgetali pohlepne skoposti. „Svoj denar bi izgubil pri taki kupčiji, plemeniti gospod! — Kaj si hočeš! Tudi jaz moram živeti! Cezar bi dal dvakrat toliko zanj, da bi ga poslal v amfiteater v smrt pred leve. Le poglej njegove mišice! Najmanj 5 minut borbe s tigrom ali pa z levom bi vzdržal!“

Te besede niso ostale brez upliva na Licinija. Nekaj časa se je še pogajal s trgovcem, končno pa se je pobotal za 1500 sestercejev in suženj je postal Licinijeva last.

In Eska je dobil najljubeznivejšega sega in najdobrotljivejšega gospodarja v Rimu.

Pa vrnimo se k Liciniju, ko stopa zamišljen gorindol med stebričem svoje obednice v hladnem večernem zraku.

Najtolažljivejša in najusmiljenejša naredba Božje Previdnosti je pač ta, da se človek rajši mudi pri minuih srečnih urah, ko pa pri minulih nesrečah. Bridkost, ki je minila, se od časa do časa sicer vrne v spomin, živa in bridka, toda vsak novi spomin nanjo je manj bridke, in končno le damo nazaj na naše minulo trpljenje z mirnim zatajevanjem in krotko ponižnostjo, ki je prvi korak k vdanosti in dušnemu miru. Toda velika sreča se s tako nerazločljivo silo zveže z našim srcem, da ne časovna in ne krajevna oddaljenost ne more izbrisati spomina na preživele sladke ure. Jeza, bridkost, sovraštvo — vse to mine, kakor sanje minejo — — sladki smehlaj pa, ki nam je ob njem zatrepetalo srce, ostane naš vsakdanji — solnčni žarek, rahli šepet ljubkih usten, ki nam je ugledil resnobno čelo, se dan na dan prikrađe nazaj v naše srce s šepetanjem večernega vetriča, nežno in ljubko, kakor nekdanj —

Občinska sodišča za pobijanje draginje.

Vedno smo zastopali načelo, da je treba nekaj ukreniti zoper draginjo in zoper izrastke, ki si jih dovoljujejo brezvestni spekulanti na račun konzumentov in producentov, in smo tudi še danes na tem stališču. Vsak korak, ki bi se v tem pogledu storil, bodemo z veseljem pozdravili in ga podpirali. Nbroj naredb, ki so izšle v tem pogledu, od katerih se je večkrat druga drugi nasprotovala, nam dokazuje, da to vprašanje nikakor ni enostavno, da je temveč treba mirnega prevdarka in treznega presojanja, kako priti v o-kom tem izrastkom.

Post tot discrimina rerum smo prišli do uredbe o pobijanju draginje življonskih potrebščin in brezvestne spekulacije, ki predvideva v par. 17 ustanovitve občinskih sodišč za pobijanje draginje, kakor tudi za preiskovanje — presojanje kaznivih dejanj po tej uredbi.

Za kaznjiva dejanja se lahko naloži globe do 200.000 dinarjev, zaporne kazni pa do 5 let. V slučaju neiztirljivosti se denarna kazen spremeni v zaporno kazen in sicer velja za vsakih 50 dinarjev 1 dan zopora. Kdor bi torej bil obsojen v denarno kazen

200.000 dinarjev, bi se mu ta kazen spremenila v slučaju neiztirljivosti na 4000 dni, kar pomenja nad 10 let.

Ker se daje obenem denarna in zaporna kazen, in ker zaporna kazen sega lahko do 5 let, storilec lahko sedi celih 15 let!

Kdo pa so sodniki po tej naredbi? Člen 17 določa:

Ta naredba je bila razglašena v Službenih Novinah št. 159 dne 12. julija 1921, v Uradnem listu pa 16. avgusta 1921 pod št. 253, naša Ustava pa v Službenih Novinah pod št. 142, izdanih dne 28. junija 1921, a v Uradnem listu dne 27. julija 1921 pod št. 233. Na prvi pogled se vidi, da je bila naredba razglašena 18 dni po Ustavi.

Člen 5 ustave se glasi:

Osebná svoboda je zajamčena.

Nihče ne sme biti klican na odgovor, niti biti pritorjen, niti mu ne sme drugače nihče odvzeti svobode, razen v primerih, ki jih je določil zakon.

Člen 6.

„Nikogar ne sme soditi nepristojno sodišče.“

Člen 8.

„Kazen se sme ustanoviti samo z zakonom in uporabiti edino na dejanja, o katerih je zakon vnaprej rekel, da se kaznujejo s to kaznijo.“

Sedaj pa vprašamo:

Kako se more izdati uredba, ki tako krši ustavo?

Na ustavo so prisegli ministri, kako more potem izdati minister uredbu, s katero se kliče državljane pred sodišče, ki se z uredbu šele osnuje, pred sodišče, v katerem ne sede državljani, ampak možje, ki jih imenuje na to mesto vsakokratna politična moč strank, — možje, ki tudi niso položili prisege niti na ustavo, niti da bodo svoji poklic izvrševali vestno — nepristransko.

Ti sodniki sodijo o dejanjih, ki niso označena v zakonu kot kazniva, ter izrekajo kazni, ki niso določene v zakonu, ampak le v uredbi.

In ti sodniki so po uredbi upravičeni naše državljane ugonobiti na premoženju in na osebni svobodi, saj lahko izrekajo denarne kazni do 200 tisoč dinarjev in zaporne kazni do pet let, kar pomenja v slučaju neiztirljivosti 15 let zopora!

Policajdemokracija danes brezvestno tepta zakone ter se v svrhu partizanstva zateka k izjemnim uredbam. Socialni napredek ji je deveta briga in vse, kar izhaja iz policajdemokratske socialne politike, je samo krinka socialnih škandalov, ki se v enomer povzročajo. Socialni čut se ubija in tisti, ki ga niso nikdar i-

meli in ki sedijo sedaj na visokih centralističnih mestih, mečejo iz osebne in strankarske ambicije med svet razne uredbe, ki naj bi bile socialnega pomena. Ustavo so nam dali, da si utrdijo svoje pozicije, pogazili so jo že nešteto krat in tako se tudi sedaj ne brigajo zato, če se ujema z raznimi uredbami ali ne. Bankokrati in spekulanti imajo vso oblast v svojih rokah, od tod draginja in da bi se ljudstvo samo med seboj grizlo, so mu dali občinska „sodišča“. Če je pri teh sodiščih pravna podlaga, če so ljudje, ki imajo dovolj etičnega naziranja, vsestranskega razumevanja ali ne, to jim je deveta briga. Občinsko in javno sodišče za razne izkoriščevalce bi bilo potrebno, imeti bi pa moralo vso moč in sposobnost, da v vsakem slučaju z vso objektivnostjo presodi vse okolnosti z gospodarskega in socialno-moralnega vidika in da s pomočjo redne sodnje zasleduje tudi vse izkoriščevalce v velikem štihu. Takega sodišča pa ne bo ustanovil bankokrat in advokat kot minister za socialno politiko, temveč parlament iz celega naroda, ki bi imel toliko moči, da začne pobijati vzroke draginje in korupcije tudi na visokih mestih.

Širite katoliške liste!

ZA JESEN IN ZIMO!

si krijte Vašo potrebo v usnju, podplatih in čevljarskih potrebščinah, kakor klince, klej, dreto, smolo, žrebje ušesca (rincice), trake, čistila za čevlje, krtače i. t. d.

v trgovini usnja M. OŠLAG
v Mariboru, Aleksandrova cesta 13.
Cene solidne Postrežba točna!

Boljša gostilna z

z vsem inventarjem v prometnem kraju se vzame v najem. Ponudbe pod šifro: «Savina 37» na upravo «Straže». 2-2 589

Boljša sobarica

popolnoma vešča v serviranju in pospravljanju se sprejme pod sprejemljivimi pogoji in proti povrnitvi potnih stroškov. Ponudbe na Mary Gatti, Veliki Bečkerek, Sokolski trg 15. 2-2 591

Divjačino

kot srne, zajce, fazane, jerebice i. t. d. kupi vsako število Ivan Roy, Maribor, Glavni trg št. 3. 2-8 593

Kino aparat!

popolnoma kompletni se prodaja za ceno K 10.000 K. Ogleđa se pri oglasnem zavodu I. Sušnik, Maribor, Slovenska ulica št. 15. 2-3 588

Samo za nekaj časa še plačujem

srebrne krone po 10 K
srebrne 2 krone " 20 K
petkronske " 50 K
Kupim vsako množino.

Avgust Wapper,

zlatar v Mariboru,
Stolna ulica 1 (Domgasse).
1-4 597

Razširjajte „Stražo“!

Hiša v Ptuj se prodaja, 3 nadst., vodovod, plinova luč, velik vrt, ob kolodvoru. Cena 1.200.000 K. Upravitelj prof. dr. Kotnik, Ljutomerska cesta 20, Ptuj. 590

Električno luč

z 10-40 žarnicami dobi vsaka hiša, trgovina in gostilna s preseljivim strojem, ki ga žene bencin. Teža 80 kg. Cena je 6500 din. Več pove Niefergal, Maribor, Koroška cesta 1. 7-536

Krasna stanovanja

V Mariboru v najlepšem okraju mestnega parka se koncem leta 1922 odda šest krasnih s 3 do 6 sobami, moderna stavba. — Stanovanja se po želji najemnika opremijo in razdelijo. Dodeljenje se vrši glasom stanovanjske naredbe brez ozira na stanovanjski urad. Interesenti naj blagovolijo vprašati s priloženo znamko za odgovor pod «Stanovanje 1922» na upravo tega lista. 598

Otvoritev delavnice.

Naznanjam slavnemu občinstvu, da sem dne 15. oktobra otvoril

čevljarsko delavnico

v Maribor, Slovenska ulica št. 10

ter bodem Sprejemal in po najboljšem okusu izdeloval po meri in naročilu vse vrste čevljev in popravila. Imel bom vedno v zalogi izgotovljene čevlje. Cene zmerné! Točna postrežba!

Za obilen obisk se priporoča

Rudolf Monjac.

Jajca iz hladilnice

prodajamo vsak dan na Glavnem trgu — v Mariboru, komad po 2.80 K. —

Eksportno društvo.

Matheis, Suppanz & Co.

Cvetlična ulica št. 18.

LIVARNA

ZA
ZVONOVE IN KOVINE
POPREDI DENZELA SINVI

MARIBOR: KOPALIŠKA ULICA 9
je zopet v obratu!

CERKVENE ZVONOVE
izdeluje surove litve v vseh kovinah in zlitvinah (bron, medenina, aluminij itd.)

UMETNA LIVARNA
RELIEFI, CERKVENI SVETILNIKI

Vsa oprema za žgalnice, kletarstva, pivovarne, opreme za plin in vodovod, opreme za cevi, pipe za pivo, uteži iz medenine lastnega izdelka. Popravljalnica za brizgalne itd.

271

Inž. J. & H. Bühl.

156

Zadružna gospodarska banka d.d.

Podružnica v Mariboru.

Začasno: Koroška cesta 1/1. — Telefon 311. — Brzjavni: Gospobanka.

Centrala: Ljubljana. Podružnice: Djakovo, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.

Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu in Gospodarsko banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.—

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

2-581